

جهت‌گیری برنامه سوم، گسترش اشتغال، کاهش تورم و رشد اقتصادی است

اشاره:

سومین برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور چندی پیش از تصویب مجلس شورای اسلامی گذشت. این برنامه دورنمای اوضاع اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور در پنج سال آینده را مطرح می‌سازد و تلاش دارد به‌شماره‌ای از مشکلات و معضلات که اقتصاد کشور را بیمار کرده است، پایان دهد.

در این برنامه چندیین مبحث اصلی از جمله رشد اقتصادی، سرمایه‌گذاری، تورم، بیکاری، سیاست‌های پولی و ارزی و... جایز اهمیت است. در این گزارش ابتدا نگاهی به سیمای کلی برنامه سوم و سپس به سیاست‌های پولی و ارزی و بازرگانی داریم.

سیمای کلی برنامه سوم:

سومین برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور با هدف تسریع رشد اقتصادی طراحی شده است. میانگین رشد اقتصادی ایران در پنج‌ساله (۸۳-۱۳۷۹) به ۶ درصد خواهد رسید. حداقل میزان رشد اقتصادی در سال ۷۹ در سطح ۴/۵ درصد و حداکثر آن در سال ۸۳ به میزان ۶/۸ درصد پیش‌بینی شده است. به عبارت دیگر میانگین رشد اقتصادی ۶ درصد در سطح بین‌المللی رشدی به نسبت سریع تلقی می‌شود.

با وجود آنکه برخی کارشناسان نسبت به تحقق این رشد اظهار تردید کرده و تصور می‌کنند رشد واقعی اقتصاد کشور در برنامه سوم بین ۳ تا ۳/۵ درصد خواهد بود، اما مسؤولان دولتی عقیده دارند برای رویارویی با برخی پدیده‌های اجتماعی نظیر بیکاری و ایجاد فرصت‌های شغلی تازه برای تازه‌واردان به بازار کار، دستیابی به رشد اقتصادی ۶ درصد ضروری است. بر اساس ارقام پیوست لایحه برنامه سوم ارزش تولید ناخالص داخلی ایران به قیمت ثابت سال ۱۳۷۸ در سال نخست اجرای برنامه به ۴۱۳۸۵۱ میلیارد ریال و در سال پایانی به ۵۲۹۸۸۹ میلیارد ریال خواهد رسید.

بر اساس همین ارقام تولید ناخالص داخلی بدون نفت در برنامه سوم از میانگین رشد ۶/۸ درصد برخوردار خواهد شد و ارزش آن از سطح ۳۵۳۷۸۱ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۹ به ۴۶۳۹۲۸ میلیارد ریال در سال پایانی برنامه افزایش می‌یابد. برای تحقق رشد اقتصادی مورد نظر در برنامه، میانگین سرمایه‌گذاری کل در برنامه سوم به ۷/۱ درصد خواهد رسید. سرمایه‌گذاری کل (خصوصی و دولتی) از سطح ۱۰۰۱۹۷ میلیارد ریال در سال ۷۹ به ۱۳۳۵۷۶ میلیارد ریال در سال ۸۳ افزایش خواهد یافت.

سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در طول برنامه با میانگین رشد ۸/۵ درصد در سال از سطح ۶۰۷۲۷ میلیارد ریال در سال ۷۹ به ۸۶۰۱۸ میلیارد ریال در سال ۸۳ می‌رسد. طی همین مدت سرمایه‌گذاری بخش دولتی با میانگین رشد ۵ درصد از ۳۹۲۷۰ میلیارد ریال به ۴۷۵۵۹ میلیارد ریال افزایش خواهد یافت.

از آنجا که تورم و بیکاری دو معضل اصلی اقتصادی - اجتماعی کشور در حال حاضر تلقی می‌شود، بررسی دیدگاه برنامه سوم نسبت به این دو مقوله حساس اجتماعی جایز اهمیت است. بر اساس

برآوردهای انجام شده در لایحه تسلیمی دولت به مجلس میانگین میزان تورم در برنامه به ۱۵/۹ درصد می‌رسد که نسبت به سطح تورم سال جاری که ۲۲/۱ درصد اعلام شده، کاهش دارد. میزان تورم از سطح ۱۹/۹ درصد در سال ۷۹ به ۱۳ درصد در سال پایانی برنامه خواهد رسید. در همین مدت حجم نقدینگی از سطح ۲۵۶۹۳۱ میلیارد ریال به ۴۵۳۰۶۶ میلیارد ریال خواهد رسید. در سال پایانی برنامه سوم حجم نقدینگی بیش از دو برابر رقم ۲۱۲۶۱۶ میلیارد ریال سال جاری خواهد بود.

در رابطه با کاهش میزان تورم، کارشناسان اقتصادی نظرات متفاوتی دارند. برخی از آنها به استناد مجاز نبودن دستگاه‌های دولتی به افزایش بیش از ۱۰ درصد در قیمت کالاها و خدماتشان در طول برنامه سوم، میانگین حدود ۱۶ درصدی تورم در برنامه را قابل حصول می‌دانند، اما برخی دیگر با توجه به تجربه تورم در برنامه دوم تصور نمی‌کنند که میانگین تورم در برنامه سوم به کمتر از ۲۰ درصد برسد.

در زمینه بیکاری نیز پیش‌بینی شده است که میزان بیکاری از ۱۵ درصد در حال حاضر به ۱۰/۵ تا ۱۲/۵ درصد جمعیت فعال کشور در سال پایانی برنامه

(۱۳۸۳) کاهش یابد و ۷۶۵ هزار فرصت شغلی جدید ایجاد گردد. این ارقام با فرض ثبات نرخ‌های مشارکت نیروی کار در گروه‌های سنی طی سال‌های ۸۳-۱۳۷۵ و نیز در نظر گرفتن اثرات متغیرهای اقتصادی و اجتماعی بر نرخ‌های مشارکت نیروی کار در گروه‌های سنی، محاسبه و اعلام شده است.

آنچه مسلم است، تحقق سرمایه‌گذاری‌های بخش‌های خصوصی و دولتی در حد پیش‌بینی شده در برنامه لازمه ایجاد فرصت‌های اشتغال جدید به میزان سالانه ۷۶۵ هزار شغل و در کل برنامه به میزان ۳ میلیون و ۸۲۵ هزار شغل می‌باشد. چنانچه خللی در سرمایه‌گذاری‌ها صورت پذیرد، ایجاد فرصت‌های شغلی پیش‌بینی شده در برنامه دچار اختلال خواهد شد. از این رو ایجاد انگیزه‌های قوی برای رشد سرمایه‌گذاری در بخش‌های مولد اقتصادی و جلوگیری از انتقال سرمایه‌ها به بخش‌های غیرمولد، الزامی است.

در رابطه با اشتغال در برنامه سوم، مخبر کمیسیون اصلی رسیدگی به لایحه برنامه پنج‌ساله سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور در اواسط آبان‌ماه به خبرنگاران گفت: عمده‌ترین تحول طی پنج‌سال آینده، تحولات جمعیتی است که بر اساس پیش‌بینی‌های انجام شده بازار کار در بین بازارهای مختلف اقتصادی بیشترین توجه را به خود جلب خواهد کرد.

محمدباقر نوبخت حقیقی گفت: میزان بیکاری در سال پایانی این برنامه بین ۱۰/۵ تا ۱۲/۵ درصد محدود خواهد شد و این در حالی است که نرخ بیکاری فعلی جامعه را بیش از ۱۵ درصد تعریف می‌کنند.

وی خاطر نشان کرد: برای دستیابی به چنین اشتغالی باید طی پنج‌سال برنامه، رشد اقتصادی متناسب در تولید ناخالص داخلی به وجود آید.

بر اساس مصوبه مجلس، دولت اجازه دارد به منظور ایجاد اشتغال در مناطق کمتر توسعه یافته معافیت‌های

مالیاتی و همچنین حقوق و عوارض دولتی برای سرمایه‌گذارانی که در این مناطق اقدام به سرمایه‌گذاری می‌کنند، در نظر بگیرد. میزان این معافیت‌ها به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

از سوی دیگر دولت می‌تواند قسمتی از سود تسهیلات اعطایی به سرمایه‌گذاران بخش خصوصی، تعاونی‌ها و تعاونی‌های تولید روستایی، عشایری، بهره‌برداری از منابع طبیعی و طرح‌های خوداشتغالی را پرداخت کند.

بر اساس ماده ۵۴ قانون برنامه سوم، کمیته‌ای برای برنامه‌ریزی، هدایت و نظارت و پیش‌بینی تمهیدات لازم از نظر قوانین و مقررات برای اعزام نیروی کار به خارج از کشور تشکیل می‌شود که این امور را بر عهده خواهد داشت.

در همین حال مجلس تصویب کرد که بخشی از تسهیلات اعتباری سیستم بانکی باید برای حمایت از صنایع کوچک و اشتغال‌زا اختصاص یابد. در همین حال کارفرمایانی که در برنامه سوم از طریق مراکز خدمات اشتغال وزارت کار و امور اجتماعی مبادرت به استخدام نیروی کار جدید کنند، مشمول تخفیف در میزان حق بیمه سهم کارفرما و همچنین کاهش مالیات (به میزان مالیات بر حقوق دریافتی از کارکنان جدیدالاستخدام) می‌شوند.

چنانچه سرمایه‌گذاری و رشد تولید ناخالص داخلی تحقق پیدا کند، با توجه به تمهیدات اتخاذ شده می‌توان انتظار داشت که معضل بیکاری با ایجاد بیش از ۳ میلیون فرصت شغلی جدید، تا حدودی تخفیف یابد. هر چند که در نهایت با بیکاری ۱۰/۵ تا ۱۲/۵ درصد جمعیت فعال کشور، در پایان برنامه نیز معضل بیکاری وجود خواهد داشت.

سیاست‌های پولی و ارزی در برنامه سوم

روای دستیابی به نرخ یکسان ارز در برنامه سوم، همانند برنامه دوم به واقعیت تبدیل نمی‌شود. در این برنامه نیز

کمابیش سه نرخ ارز حاکم خواهد بود. از یک سو نرخ ارز هر دلار معادل ۱۷۵۰ ریال برای کالاهای اساسی که با کالا برگ توزیع خواهد شد، اعمال می‌شود.

به گفته دکتر نوربخش رییس کل بانک مرکزی در طول برنامه سوم ۵ میلیارد دلار برای کالاهای اساسی اختصاص می‌یابد. اما مصوبه مجلس در مورد توزیع کالاهای اساسی به قیمت و مقدار ارایه شده در برنامه دوم به ظاهر هزینه ارزی بیشتری خواهد داشت. این هزینه‌ها در برنامه دوم به ۸/۸ میلیارد دلار رسید و چنانچه سیستم واردات انحصاری دولتی بر این کالاها همچنان تداوم یابد، می‌توان تصور نمود که هزینه واردات کالاهای اساسی به رقمی نزدیک به ۹ میلیارد دلار بالغ خواهد شد. مگر آنکه بهای این کالاها در بازارهای جهانی به شدت کاهش یابد که با توجه به مواضع کشورهای عرضه‌کننده در سازمان جهانی تجارت، تقریباً بعید به نظر می‌رسد.

نرخ ارز واریزنامه‌ای برای صادرکنندگان و واردکنندگان کالا مطابق با عرضه و تقاضا در بازار بورس تعیین و اعمال خواهد شد.

بازار غیررسمی ارز نیز که نرخش بالاتر از واریزنامه دارد، نیز کمابیش فعال‌تر خواهد شد، زیرا که مجوز واردات بدون انتقال ارز (با تشخیص وزارت بازرگانی) تقاضای جدیدی را وارد این بازار خواهد کرد.

با این وصف سیستم سه‌نرخه ارز (با وجود نزدیکی نرخ ارز واریزنامه‌ای و بازار غیررسمی) در برنامه سوم وجود خواهد داشت.

اما جریان ورود و خروج ارز به اقتصاد ملی قابل تأمل است. با توجه به برآورد میانگین قیمت هر بشکه نفت خام صادراتی در حد ۱۴ دلار، مجموع درآمد حاصل از صادرات نفت خام در برنامه سوم ۵۶ میلیارد و ۶۷۴ میلیون دلار برآورد شده است.

درآمد نفتی در سال‌های برنامه حداقل ۱۰/۸ میلیارد دلار در سال ۱۳۸۰ و حداکثر ۱۲ میلیارد دلار در سال

خالص بدهی‌ها و تعهدات کشور (مابه‌التفاوت ارزش بدهی‌ها، تعهدات کشور و ذخایر ارزی) بانک مرکزی در سال آخر برنامه بیش از ۲۵ میلیارد دلار نباشد.

مجلس همچنین به دولت اجازه داد که نسبت به اخذ و یا تضمین تسهیلات مالی خارجی در قالب لوایح بودجه سنواتی اقدام کند، اما زمان‌بندی بازپرداخت بدهی‌ها و تعهدات میان مدت و کوتاه‌مدت خارجی باید به گونه‌ای تنظیم شود که بازپرداخت‌های سالانه این بدهی‌ها و تعهدات، بدون در نظر گرفتن تعهدات ناشی از بیع متقابل، پس از سال پایانی برنامه از ۳۰ درصد درآمدهای ارزی دولت در سال آخر برنامه سوم تجاوز نکند.

بر اساس این مصوبه، در استفاده از تسهیلات خارجی، اولویت با تسهیلات بلندمدت می‌باشد. با تصویب مجلس، تمامی طرح‌های دولتی که از تسهیلات مالی خارجی استفاده می‌کنند، با مسئولیت وزیر یا بالاترین مقام اجرایی دستگاه ذیربط و تأیید شورای اقتصاد، باید دارای توجیه فنی، اقتصادی و مالی باشند و مجموع هزینه‌های اجرای کامل آنها از سقف تعیین شده، تجاوز نکند.

در همین حال هر گونه معامله و قرارداد خارجی که بیش از یک میلیون دلار باشد نیز از طریق مناقصه محدود یا بین‌المللی با درج آگهی مناقصه در روزنامه‌های کثیرالانتشار داخلی و خارجی، انجام و منعقد خواهد شد. در تمامی مناقصه‌ها، حق کنترل و بازرسی کمی و کیفی و کنترل قیمت برای کلیه کالاهای وارداتی و پروژه‌ها برای خریدار محفوظ است.

مجلس همچنین تصویب کرد که دولت مکلف است همراه با لوایح بودجه سالانه، جداول دریافت‌ها و پرداخت‌های ارزی را برای سال‌های باقیمانده از برنامه ارائه کند. طرح‌های بیع متقابل دستگاه‌های دولتی و مؤسسه‌ها و نهادهای عمومی غیردولتی و بانک‌ها نیز باید در لوایح بودجه سالانه برنامه از سوی دولت

«حساب ذخیره ارزی درآمد نفت خام» را در چارچوب اولویت‌های برنامه سوم جهت توسعه فعالیت‌های تولیدی و سرمایه‌گذاری بر اساس نرخ مبادله روز به فروش رسانده و معادل آن را در «حساب ذخیره ریالی» نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نگهداری کند. استفاده از وجوه این حساب برای تأمین هزینه‌های بودجه عمومی صرفاً در صورت کاهش درآمد ارزی حاصل از صدور نفت خام نسبت به رقم مصوب و عدم امکان تأمین اعتبارات مصوب از مالیات و سایر منابع، مجاز خواهد بود و استفاده از آن برای تأمین کسری ناشی از درآمدهای غیرنفتی بودجه عمومی دولت، ممنوع است.

اعطای وام کوتاه‌مدت برای فعالیت‌های تولیدی و سرمایه‌گذاری از محل باقی‌مانده وجوه ارزی نیز پس از حصول اطمینان از تحقق درآمدهای ریالی پیش‌بینی شده در قانون بودجه هر سال، مجاز خواهد بود.

با این مصوبات مجلس استفاده از مازاد درآمد نفت (به صورت ارزی و ریالی) را برای دولت محدود ساخت. مداخله دولت در بازار ارز از طریق فروش ارز واریزنامه‌ای نیز محدود شده است. به عبارت دیگر چنانچه درآمدهای ارزی حاصل از صدور نفت در سال‌های پایانی برنامه تحقق نیابد، دولت می‌تواند از حساب ذخیره ارزی (به صورت ارز یا ریال) استفاده کند. استفاده از «حساب ذخیره ریالی» برای تأمین کسری ناشی از درآمدهای غیرنفتی بودجه عمومی دولت ممنوع است و لذا تلاش برای تحقق درآمدهای مذکور، الزامی است.

در زمینه تعهدات خارجی نیز مجلس شورای اسلامی تصویب کرد که میزان تعهدات و بدهی‌های خارجی کشور در سال آخر برنامه سوم توسعه (۱۳۸۳) نباید بیش از ۲۵ میلیارد دلار باشد.

بر اساس ماده ۸۳ قانون برنامه سوم، دولت مکلف است میزان تعهدات و بدهی‌های خارجی کشور در طول برنامه سوم را به گونه‌ای تنظیم کند تا ارزش

۸۳ تخمین زده شده است. مجموع درآمدهای نفت و گاز و فرآورده در برنامه حدود ۶۴/۲ میلیارد دلار، درآمد حاصل از صادرات غیرنفتی حدود ۳۴/۸ میلیارد دلار و درآمد حاصل از صدور خدمات فنی و مهندسی ۶/۷ میلیارد دلار برآورد شده که در مجموع منابع ارزی کشور به رقم ۱۰۵/۶ میلیارد دلار می‌رسد.

اما هزینه‌های ارزی به میزان کل ۱۱۲/۴ میلیارد (شامل حدود ۹۲/۸ میلیارد دلار کالا و ۱۹/۷ میلیارد دلار خدمات) تخمین زده شده است. با این وصف تراز ارزی (مابه‌التفاوت منابع و مصارف ارزی) نزدیک به ۶/۸ میلیارد دلار کسری خواهد داشت که می‌بایست از سایر منابع تأمین شود. این منابع استقراض خارجی، جذب سرمایه‌گذاری خارجی مستقیم یا مشترک و یا استفاده از ذخایر ارزی خواهد بود. البته بحث انتشار اوراق مشارکت ارزی نیز در لایحه برنامه پیش‌بینی شده بود که در بین مصوبات مجلس به چشم نمی‌خورد.

اما مجلس شورای اسلامی دولت را مکلف کرد که به منظور ایجاد ثبات در میزان درآمدهای ارزی و ریالی حاصل از صدور نفت خام در دوران برنامه سوم توسعه، نسبت به ایجاد دو حساب ذخیره ارزی حاصل از صادرات نفت خام و ذخیره ریالی اقدام کند.

بر اساس ماده ۵۸ قانون برنامه سوم، از سال ۱۳۸۰ مازاد درآمد ارزی حاصل از صادرات نفت خام نسبت به ارقام پیش‌بینی شده در قانون در پایان هر سال در حساب سپرده دولت نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تحت عنوان «حساب ذخیره ارزی درآمد نفت خام» نگهداری می‌شود.

به موجب این مصوبه، از آغاز سال سوم برنامه، در صورتی که درآمد ارزی حاصل از صدور نفت خام، کمتر از ارقام پیش‌بینی شده در قانون توسعه باشد، دولت در فواصل زمانی شش‌ماهه، می‌تواند از موجودی حساب ذخیره ارزی برداشت کند. مجلس به دولت اجازه داد که بخشی از مانده وجوه ارزی

به مجلس شورای اسلامی ارایه و پس از تصویب مجلس به اجرا درآید.

با این مصوبات، نظارت مجلس بر دریافت‌ها و پرداخت‌های ارزی کشور نه تنها برای بخش دولتی، بلکه برای بخش خصوصی نیز گسترش یافت. زیرا طرح‌های بیع متقابل بخش خصوصی نیز می‌بایست در لوایح بودجه سالانه درج و پس از تصویب مجلس به اجرا درآید.

با وجود آنکه انتظار می‌رفت برای گسترش حوزه فعالیت بخش خصوصی به‌ویژه در جذب سرمایه‌گذاری‌های مشترک خارجی در قالب طرح‌های بیع متقابل در برنامه سوم تمهیداتی اندیشیده شود، در عمل نظارت مجلس، بخش غیردولتی را نیز دربرگرفت و این تسهیدی برای فعالیت‌های جذب مشارکت سرمایه‌گذاران خارجی و افزایش دیوانسالاری است.

در عمل، برنامه سوم نیز راهکار تازه‌ای در زمینه جذب سرمایه‌گذاری خارجی به‌ویژه از طریق آزادسازی نقل و انتقالات ارزی به‌وجود نیاورد.

در بخش سیاست‌های پولی نیز با تصویب شماری از مواد قانون برنامه پنج‌ساله سوم که بیشتر هزینه‌آور بود، نمی‌توان امید داشت که بحث تعادل بودجه دولت محقق گردد. براساس ارقام ارایه شده در لایحه برنامه، کسری بودجه عمومی دولت در طول اجرای برنامه به‌طور متوسط ۲۰ درصد افزایش می‌یابد و از ۹۴۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۹ به ۷۵۸۵ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۳ می‌رسد. اما با تداوم برنامه توزیع کالاهای اساسی با کالابرگ و اعطای یارانه‌های سرانه که با طرح دولت در زمینه هدفمندسازی پرداخت یارانه‌ها مغایر بود، هزینه‌های بیشتری به بودجه عمومی دولت تحمیل شد. با این وصف، کسری بودجه دولت از آنچه که در ارقام برآوردی لایحه آمده است، فراتر خواهد رفت.

رئیس سازمان برنامه و بودجه در اواخر آبان ماه سال جاری با ابراز ناخرسندی از روند تصویب مواد لایحه

برنامه سوم در جمع خبرنگاران گفت: در مجموع آنچه که تاکنون در مجلس تصویب شده، بیشتر جنبه‌های ایجاد هزینه و بار مالی برای دولت را مدنظر قرار داده و در مقابل اکثر مواردی که می‌توانسته منابع تازه‌ای را برای دولت ایجاد کند یا بار مالی را از دوش برخی دستگاه‌های دولتی بردارد، حذف شده است.

دکتر محمدعلی نجفی از تصویب پیشنهاد نمایندگان مجلس مبنی بر افزایش حداکثر ۱۰ درصد قیمت خدمات و کالاهای شرکت‌های دولتی به عنوان یک مصوبه مشکل‌زا یاد کرد و گفت: اگر بنا باشد متوسط تورم در برنامه سوم ۱۶ درصد، ولی افزایش قیمت خدمات و کالاهای مربوط به شرکت‌های دولتی ۱۰ درصد باشد، معنایش این است که شرکت‌های دولتی با ۶ درصد زیان محصول خود را عرضه کنند و یا اینکه دولت در قبال این ۶ درصد به آنها یارانه پرداخت کند که هر دو روش غیرممکن است.

دکتر نجفی در نشست غیررسمی نمایندگان دولت با نمایندگان مجلس گفت: از ناحیه برخی تصمیمات نمایندگان در روزهای گذشته حدود ۱۷۱ هزار میلیارد ریال فشار مالی بر دولت وارد شده، در حالی که دولت ناتوان از تحمل این‌گونه فشارهاست. با توجه به آنکه کسری بودجه دولت بیش از ارقام پیش‌بینی شده در لایحه برنامه سوم خواهد بود، انتظار می‌رود که دولت در بخش خصوصی‌سازی اقتصاد و کوچک کردن بدنه اجرایی، تسریع نماید. با این اقدام سهم دولت در فعالیت‌های اقتصادی کاهش خواهد یافت.

واگذاری حداکثر ۴۹ درصد سهام بانک به عموم مردم، تأکید بر کوچک‌سازی دولت از سطوح پایین هرم تشکیلات از طریق تجزیه تمام فعالیت‌های مربوط به یک وزارتخانه در سازمان استانی واحد، اتخاذ ترتیبی برای آنکه امور انرژی، کشاورزی و دام، توسعه و عمران روستایی و امور صنعت و معدن

در سه وزارتخانه جمع شود، واگذاری امکانات و تأسیسات و فضاهای فرهنگی و هنری و ورزشی و نیز طرح‌های نیمه‌تمام و اراضی متعلق به آنها در مناطق شهری به بخش غیردولتی در قالب قراردادهای اجاره، اجاره به شرط تملیک و فروش به اشخاص حقیقی و حقوقی، ایثارگران و شهرداری‌ها، تشکیل هیأت عالی واگذاری شرکت‌های دولتی برای نظارت و کنترل بر فرآیند واگذاری و حسن اجرای قانون برنامه سوم در امر واگذاری سهام و مدیریت شرکت‌های دولتی و... اقداماتی است که در برنامه سوم احتمالاً با سرعت بیشتر انجام خواهد شد تا بار تصدی دولت بر امور اقتصادی و هزینه‌های ناشی از آن تقلیل یابد.

با وجود آنکه متوسط رشد هزینه‌های عمومی دولت در برنامه سوم ۳/۲ درصد خواهد بود که این میانگین برای هزینه‌های جاری ۲/۶ درصد و هزینه‌های عمرانی ۴/۶ درصد برآورد شده، رشد ۲۳/۲ درصد درآمدهای مالیاتی نشان می‌دهد که فشارهای مالیاتی در برنامه سوم تقویت خواهد شد.

رشد متوسط درآمدهای نفتی در این برنامه ۲۰/۸ درصد و سایر درآمدها ۱۳/۳ درصد تخمین زده شده است. (این ارقام مربوط به لایحه بودجه می‌باشد).

از آنجا که کمابیش تسهیلات تکلیفی به بانک‌ها نیز در برنامه سوم ادامه دارد، اما قرار است که سالانه ۱۰ درصد کاهش پیدا کند، نمی‌توان چندان امیدوار بود که سیستم بانکی نیز از مشکلات سال‌های اخیر خود رهایی یابد.

در نهایت می‌توان گفت که با افزایش بار هزینه‌های دولت، تعادل بودجه‌های سنواتی برهم می‌خورد و افزایش کسری بودجه دولت موجبات گسترش فشارهای تورمی را فراهم خواهد ساخت.

